

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 20018 2500 EA DEN HAAG

Betreft: Aandachtspunten corona en mbo

datum
24 juni 2021

ons nummer
20210624

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Maandag 5 juli debatteert u over onderwijs en corona in het mbo en ho. Afgelopen mei deed ik een inventarisatie naar de corona gerelateerde knelpunten, die jongeren en professionals in het mbo ervaren. Ik deel deze bevindingen graag met u. Een klein deel van de bevindingen heeft mogelijk aan relevantie ingeboet vanwege de recente en positieve ontwikkelingen in de bestrijding van het coronavirus. De meeste bevindingen zijn echter nog steeds relevant. Daarbij wil ik meegeven dat ik in mijn ombudswerk ook signalen ontvang over studenten in het hbo en hieruit een vergelijkbaar beeld naar voren komt als uit mijn inventarisatie in het mbo. Voor een volledig overzicht van mijn bevindingen verwijs ik u naar de bijlage.

Aandachtspunten jongeren in het mbo.

Ik vraag u om in het debat in ieder geval aandacht te hebben voor onderstaande punten:

1. Er leven zorgen bij jongeren over het inhalen van hun achterstanden. Jongeren geven aan dat hiervoor maatwerk per student nodig is. Ook is het nodig dat scholen op korte termijn aan studenten communiceren wat er in het nieuwe studiejaar van hen wordt verwacht en welke ondersteuning zij van hun school kunnen verwachten als het gaat om het inhalen van achterstanden.
2. De sociale functie van scholen is essentieel voor herstel van de sociaal-emotionele en mentale gezondheid van jongeren alsook voor herstel van de voorwaarden om goed te kunnen leren en studeren. De minister vraagt mbo-scholen om voor het nieuwe studiejaar uit te gaan van het basisscenario waarbij de 1,5 meter regel wordt losgelaten en vooral fysiek onderwijs kan worden gegeven. Scholen mogen in dit scenario zelf beslissen hoe ze met deze ruimte omgaan. Het is van belang dat scholen deze zo volledig mogelijk benutten en er daarbij ook expliciet ruimte wordt gemaakt voor sociale ontmoeting en sociale activiteiten voor jongeren in alle studiejaar.
3. Jongeren in het mbo missen nu duidelijkheid en perspectief over hoe het nieuwe studiejaar eruit ziet. Zij hebben hierover op zeer korte termijn informatie nodig van hun school. Ook als er nog onzekerheden

.....
postadres
Postbus 93122
2509 AC Den Haag

.....
bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

.....
telefoon
T (070) 356 35 63

.....
www
info@dekinderombudsman.nl
www.dekinderombudsman.nl

.....
*de Kinderombudsman
is onderdeel van Bureau
Nationale ombudsman*
.....

- zijn over het nieuwe studiejaar, hebben studenten recht op informatie daarover.
4. Gedurende het nieuwe studiejaar blijft aandacht nodig voor het herstel van het sociaal-emotionele en mentale welzijn van jongeren, met name voor de groep die in de coronacrisis extra belast is vanwege problemen in de thuissituatie of psychische problemen. De middelen uit het Nationaal Programma Onderwijs zijn hier mede voor bedoeld, maar in het programma ontbreken concrete doelen en doelgroepen op dit gebied. Ook ontbreekt een expliciete verbinding met de doelen en doelgroepen uit de steunpakketten voor jeugd met middelen voor gemeenten.

Met vriendelijke groet,

Margrite Kalverboer
de Kinderombudsvrouw

Bijlage

Inventarisatie van de knelpunten ervaren door jongeren en professionals in het mbo.

Op basis van onderzoeken¹ over de impact van de coronacrisis op jongeren en een eigen rondgang langs professionals en studenten uit het mbo, komt het volgende beeld naar voren:

Knelpunten t.a.v. het sociaal-emotionele en mentale welzijn van jongeren:

- Zowel jongeren als professionals zeggen dat na meer dan een jaar met voornamelijk online onderwijs, veel jongeren gebrek aan structuur, energie, motivatie en concentratieproblemen ervaren.
- Jongeren in het mbo hebben last van eenzaamheid. Dit heeft er onder andere mee te maken dat veel mbo's regionale scholen zijn en jongeren thuis weinig leeftijdsgenoten ontmoeten. Jongeren missen sociaal contact met klasgenoten en docenten. Zij ervaren dat zowel de online lessen als de fysieke lessen te weinig ruimte bieden voor contact. Dit komt onder andere door het inkorten van lessen en het ontbreken van pauzes op een fysieke lesdag. Daarnaast ervaren jongeren dat er tijdens fysieke en online contactmomenten niet altijd voldoende aandacht is voor hoe het met ze gaat.
- Professionals zien een toename aan sociaal-emotionele en psychische problemen, ook onder jongeren die hier voorheen geen last van hadden. Zo zien zij een toename van somberheidsklachten, depressie en burn-outs. Onderwijs- en zorgprofessionals op mbo-scholen hebben extra ingezet op de sociale en emotionele begeleiding van studenten, maar merken dat het niet voor alle studenten voldoende is.
- Jongeren met problemen thuis zijn extra kwetsbaar geworden in de coronacrisis. Professionals zien een toename aan conflicten en geweld thuis. Daarnaast spelen angst voor het coronavirus of juist verzet tegen coronamaatregelen die de onderlinge relaties thuis onder druk zetten. Krappe behuizing en armoede zijn extra belastende factoren.
- Jongeren die al psychisch kwetsbaar waren, zijn het afgelopen jaar nog meer belast. Professionals zien onder andere een toename van zelfmutilatie, suïcidaliteit en psychoses.
- Jongeren met een autisme spectrum stoornis of angstproblematiek hebben zich afgelopen jaar vaak teruggetrokken. Professionals achten het behulpzaam om jongeren met dergelijke problematiek met voorrang te vaccineren zodat zij uit hun zelfgekozen isolatie kunnen komen.
- Voor jongeren met (ernstige) psychische problemen zijn er lange wachtlijsten die soms oplopen tot een jaar. Dit geldt zowel voor de jeugd-ggz als de volwassenen ggz. Schoolmaatschappelijk werkers en

¹ Nederlands Jeugdinstituut (2021), Effect van corona op jeugd, gezin en jeugdveld, Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut; Stevens, Weinberg, Visser, Jonker & Finkenauer (2021). Het welzijn van mbo-studenten in tijden van corona. Utrecht: Universiteit Utrecht

praktijkondersteuners van huisartsen kunnen niet de hulp bieden die deze jongeren nodig hebben. Daarnaast is er onder andere een groot gebrek aan weekendopvang en weekendpleegzorg. Met sommige jongeren die dringend hulp nodig hebben, zijn scholen het contact verloren.

Knelpunten t.a.v. het onderwijs:

- Jongeren ervaren dat hun studieresultaten achteruit zijn gegaan, zij vertraging hebben opgelopen en minder hebben geleerd.
- Online en fysieke lessen zijn vaak ingekort en jongeren ervaren dat zij hierdoor de stof minder goed kunnen opnemen.
- Professionals zien dat jongeren die thuis een andere taal spreken, het Nederlands minder goed zijn gaan beheersen.
- Veel stages hebben geen doorgang kunnen vinden. De online theoretische lessen kunnen niet vervangen wat normaal in de praktijk wordt geleerd. Jongeren die in de zorg stage lopen of een BBL opleiding volgen, zijn extra belast en zijn hierin niet altijd voldoende begeleid of erkend (ook financieel).
- Professionals zien dat jongeren besluiten op een lager niveau examen te doen uit angst om volgend jaar opnieuw vooral online onderwijs te moeten volgen.
- Jongeren zijn bezorgd over hun achterstanden en hoe ze die in de komende jaren moeten inhalen. Jongeren hebben behoefte aan duidelijkheid hoe het nieuwe studiejaar eruit gaat zien en hoe hun opleiding omgaat met de ontstane achterstanden.

Knelpunten t.a.v. de financiële situatie van jongeren:

- Professionals zien een toename aan schulden omdat jongeren hun bijbaan zijn verloren. Zelfstandig wonende jongeren kunnen niet meer rondkomen.
- Jongeren hebben extra kosten moeten maken om vanuit huis hun studie te kunnen volgen. Zij zijn hierin niet gecompenseerd.
- Jongeren moeten dit studiejaar doubleren of verwachten dat zij door hun achterstand langer over hun opleiding gaan doen. Zij maken zich zorgen over de financiële consequenties hiervan.

Concluderend

Op basis van de geïnventariseerde knelpunten hebben studenten op de korte en langere termijn in ieder geval het volgende nodig voor herstel en perspectief:

- Op korte termijn is herstel van sociaal contact tussen studenten onderling met docenten nodig en daarnaast het herstel van structuur en dagritme.
- Op korte termijn hebben studenten duidelijke informatie nodig vanuit school over hoe het nieuwe studiejaar eruit ziet en hoe hun opleiding omgaat met studie achterstanden.

- Voor het nieuwe studiejaar is maatwerk per student nodig: een individueel plan voor het inhalen van achterstanden en heldere communicatie wat van studenten verwacht wordt en wat studenten van hun school kunnen verwachten aan ondersteuning.
- Voor het nieuwe studiejaar blijft er voldoende aandacht nodig voor het sociaal-emotionele en mentale welzijn van jongeren, met name voor de groep die in de coronacrisis extra belast is vanwege problemen in de thuissituatie of psychische problemen.